

Kansallista pölyttäjästrategiaa valmistelevan työryhmän 8. kokouksen muistio

Asettamiskirjeen diaarinumero VN/12462/2020

Aika: 17.5.2021 klo 12.30–15.30

Paikka: etäkokous, Microsoft Teams

Läsnä:

Jäsenet:	Esko Hyvärinen	YM, puheenjohtaja
	Marjukka Mähönen	MMM, varapuheenjohtaja
	Päivi Akkanen	Ruokavirasto
	Kaisa Junninen	Metsähallitus
	Kaija Kallio-Mannila	Tukes
	Hannele Kekäläinen	Kainuun ELY-keskus (varajäsen)
	Eeva-Liisa Korpela	SML
	Mikko Kuussaari	SYKE
	Olli Ojala	YM
	Juho Paukkunen	SLL (varajäsen)
	Tomi Pousi	HML ry
	Sakari Raiskio	Luke
	Pasi Sihvonen	Luomus
	Hanna Skogster	Puutarhaliitto
	Mika Virtanen	MTK
	Tuuli Ylikotila	Kuntaliitto
Sihteerit:	Janne Heliölä	SYKE (ryhmän 1. sihteeri)
	Sari Himanen	Luke (ryhmän 2. sihteeri, varajäsen)
Poissa:	Tapani Veistola	SLL
	Reima Leinonen	Kainuun ELY-keskus
	Terhi Taulavuori	ProAgria
	Sari Peltonen	ProAgria, varajäsen

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Hyvärinen avasi kokouksen klo 12.33. Hän toimi kokouksen puheenjohtajana ja Himanen sihteerinä. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Esitys kansallisen pölyttäjäseurannan järjestämisestä

Palattiin keskustelemaan Kuussaaren edellisessä (13.4.) kokouksessa esittelemästä pölyttäjäseurantaesityksestä ja valmistelun nykytilanteen. Luken kanssa on keskusteltu menetelmistä ja mahdollisuudesta yhdistää seurantakohteita metsämarjasatoseurantaan.

Keskustelua käytiin mm. ansojen sopivasta koentavälistä: esitetty kaksi viikkoa voi olla liian pitkä väli, mutta lyhyempi aikaväli lisäisi kustannuksia. Paukkunen kommentoi pyydystyypin olevan kehitetty ulkomailla 1 vrk pyyntiajalle (Euroopan yhteinen seurantaesitys). Jos aineiston tulisi olla vertailukelpoista eri maiden välillä, tulisi pyyntijakson olla sama. On olemassa myös pidempiaikaiseen käyttöön (jopa 14 vrk) soveltuvia pyydyksiä, joihin voidaan lisätä säilymistä varmentavaa glykolia. Kuussaari kertoi tulevana kesänä tehtävän pilotointia ansojen toimivuuden testaamiseksi, jonka pohjalta voidaan tarkentaa esitystä.

Ylikotila kysyi rakennettujen ympäristöjen seurantamahdollisuuksista: ne voivat olla tärkeitä pölyttäjille, joten onko tämä rajauskysymys vai miksi alueet on jätetty esityksen ulkopuolelle. Kuussaari kommentoi, että seurattavissa elinympäristöissä tulisi olisi riittävästi toistoja, jotta niistä voidaan laskea luotettavia kannankehitystrendejä. Jos mukaan otetaan enemmän elinympäristöjä, joudutaan vähentämään paikkojen määriä muissa, jolloin epävarmuus trendien havaitsemisessa lisääntyy. Rakennetuissa ympäristöissä ongelmana voi olla myös pyydysten säilyminen. Saatavilla olevaa kokonaisresurssia seurantaan ei vielä tiedetä, joten tässä vaiheessa pyritään valmistelevaan mahdollisimman realistista ja tarvelähtöistä esitystä. Muitakin elinympäristöjä voidaan vielä pohtia ja yksi vaihtoehto on pitkäaikaisseurannan ja erillisten tapaustutkimusten yhdistäminen.

Sihvonen kommentoi seurantaesityskokonaisuuden olevan hyvä ja olevan oleellista pohtia pystytäänkö rakentamaan yhdenmukainen, vertailua mahdollistava seuranta Euroopan tasolla vai rakennetaanko Suomelle omanlaisensa kokonaisuus. Aineiston määritys isoilla pyydysmäärillä voi muodostua pullonkaulaksi. Tekstiin voisi sisällyttää myös DNA-pohjaisen analyysin kehitystyön, mikä voisi tehostaa määrittystä jatkossa. Analyysien hinnat ovat laskemassa, joten nyt olisi hyvä hetki pilotoida näitä menetelmiä. Sihvonen kysyi myös, miten datan tallennus järjestetään: Luomuksella on hyvää osaamista seuranta-aineistojen tallentamiseen, vaikka koordinaatio olisikin Sykessä. Data tulisi saada laji.fi tietokantaan ja Luomus voisi myös tallentaa näytekysilöitä. Hyvärinen kommentoi, että tunnistusmenetelmien tutkimusta ja kehittämistä voisi edistää tutkimusrahoituksen avulla, aihe voisi soveltua esim. YM:n puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tutkimusohjelmaan. Todettiin olevan tarpeellista järjestää tarkempi keskustelu asiasta tutkimustahojen välillä. Keskusteltiin soveltuvatko DNA-menetelmät etupäässä lajimäärityksiin vai myös yksilömäärien arviointiin. Näistä mahdollisuuksista tietää Luomuksessa tarkemmin Gunilla Ståhls-Mäkelä. Lajimäärätieto on tärkeä ja EU-ehdotuksessa värimaljojen rooli juuri lajien havainnoinnissa, mutta pölyttäjäkantojen runsauden muutosten seuranta edellyttää lisäksi määrällistä tietoa.

Mähönen kommentoi seurannan laskentaperusteissa eri rahoitusvaihtoehtojen osalta olevan oleellista pohtia kysymys seurannan soveltumisesta Eurooppaan vs Suomeen sekä huomioida myös yhteydet CAP-valmisteluun, joka sisältää pölyttäjäsioita. Aineiston saavutettavuus ja tiedon löytyminen helposti on myös tärkeää. Laajentamisen mahdollisuuksia erityisesti soiden ja rakennettujen ympäristöjen osalta kannattaa selvittää.

Ojala kysyi, millaista tietoa seurannalla saadaan maatalousalueilta ja voidaanko suunnitellulla seurantaapaikkamäärällä vastata tietotarpeisiin pölyttäjien merkityksestä ruoantuotannossa ja CAP-toimien vaikuttavuudesta. Miten intensiivisesti tulisi seurata pölyttäjiä etenkin maatalousympäristöissä, jotta saadaan eri CAP-toimista yksilöidymminkin tietoa. Komission pölyttäjäindikaattoria ei olla vielä koottu ja esitetty, mutta raportointiin olisi tärkeää jo varautua. MMM:ssä ei ole vielä tarkkaa tietoa pölyttäjäindikaattorin kehittämisen osalta. Heliölä on kutsuttu ympäristötiin vieraksi MMM:öön, jossa mukana CAP-suunnittelusta ja vaikuttavuusseurannasta vastaavia henkilöitä. Kuussaaren mukaan esitetty seuranta voi tuottaa pölyttäjien kannankehitystrendin Suomen maatalousalueilla, ja trendin vertailu on mahdollista myös metsiin ja arvokkaisiin niittyihin. Seuranta ei kuitenkaan riitä CAP-tukitoimien vaikutusten seurantaan, vaan tarvittaisiin lisäksi kohdennetumpia tapaustutkimuksia. 2000-luvun alussa oli MYTVAS2- ja MYTVAS3 -projektit, joissa oli vahva satunnaisruutuseuranta ja ympäristötukitoimien vaikuttavuuksia tutkittiin useilla tapaustutkimuksilla. Jatkossa tarvittaisiin samanlainen yhdistelmä seuranta ja tapaustutkimuksia. Myös EU:n yhteisen seurantaesityksen laajan asiantuntijajoukon suunnitteluryhmässä oli suuret odotukset pölyttäjäindikaattorille, mutta selkeää esitystä ei löytynyt, koska toimenpiteiden vaikuttavuutta ei voida seurata. Ongelmana on, että seuranta-alueita pitäisi olla eri alueilla eri vuosina ja riittävin toistoin, mikä on käytännössä hyvin hankala järjestää. Hyvärinen kommentoi, että pitkäaikaisseurannan tavoite on erilainen ja huomioitava, mutta samaan aikaan on yritettävä mahdollisuuksien mukaan huomioida myös muita tietotarpeita. Ojala kommentoi, että esityksessä on syytä mainita, että seuranta ei kata CAP-toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta vaan tähän olisi oltava oma toimenpide.

Sihvonen esitti lisättävän esitykseen esim. johdantoon vertailua lähialueiden seurantoihin. Kuussaari kommentoi, että kimalaisten linjalaskentaa on tehty mm. Englannissa ja Irlannissa menetelmällä, joka on hyvin samankaltainen kuin Suomen päiväperhosseuranta. Ylipäätään ei ole tiedossa, miten EU:n seurantaesitys toteutuu käytännössä eri maissa. Ongelmallista myös aikataulullisesti, että kansallinen esitys on tehtävä ennen kuin tiedossa on EU-tason eteneminen. Jo nyt Englannissa on käytössä noin 100 paikalla vastaava seuranta kuin EU-esityksessä. Suomeen ehdotettava seuranta olisi kustannustehokkaampi: kustannus alhaisempi per havainnointipaikka. On todennäköistä, että maat eivät tule luopumaan olemassaolevista seurannoistaan, vaan EU-seuranta tulisi täydentävänä mukaan, joten eri maissa erilaisia ratkaisuja. EU:n pölyttäjäindikaattori tulisi todennäköisesti pohjautumaan lajien kannankehitystrendidatointiin, jolloin ovat yhdistettävissä eri maista riippumatta erilaisista käytännön toteutuksista. Hyvärinen kommentoi, että todennäköisesti kovinkaan monissa maissa ei saada käyntiin kovin pikaisesti kansallista seuranta, joten Suomi on eturintamassa asiassa. Mähönen kommentoi, että alueiden ja maiden vertaaminen itsessään ei ole niin tärkeää kuin pölyttäjien tilanteen parantaminen kokonaisuudessaan. CBD:ssä käydään myös indikaattorikeskustelua, mutta päätavoite ei sinänsä ole ollut verrata eri maita toisiinsa. Myös CAP:issa on omat erityispiirteensä kussakin maassa.

Yhteenvetona todettiin, että keskustelut esityksestä jatkuvat mm. Luken ja Luomuksen kanssa. Syke tekee tarkempia kustannuslaskelmia tämän pohjalta myöhemmänä. Edelleen

kaikki kirjalliset kommentit ryhmältä ovat tervetulleita dokumenttiin tai sähköpostitse mielellään jo 31.5. mennessä. Työssä on tärkeää huomioida olemassaolevat seurannat ja aiempi MYTVAS-työ.

4. Päivitetty luonnos strategiassa esitettävistä toimenpiteistä

Heliölä esitteli päivitetyn luonnoksen strategian toimenpiteistä. Toimenpiteitä olisi tärkeää konkretisoida. Nämä esitellään luonnoksena tulevassa webinaarissa palautteen saamiseksi.

Kallio-Mannila kommentoi, että on tehnyt kemikaaliasioihin liittyviä kommentteja Tiimerissä, mutta niitä ei näkynyt kokousmateriaalissa, joten hän on lisännyt ne uudestaan. Kohtaan 2 on tärkeää lisätä myös biosidit. Kuvaan 1 ehdotettiin ranskalaisten viivojen korvaamista kirjaimilla ja suoraa linkkiä näistä itse toimenpiteisiin.

Ojala on lisännyt etenkin EU:n biodiversiteettistrategian valmisteluun liittyviä kommentteja. Elinympäristöjen hoito ja kunnostus voitaisiin yhdistää luontotyyppien turvaamis- ja parantamistavoitteisiin. Pölyttäjien huomioiminen olisi tärkeää etenkin harjumetsien paahderinteillä, mutta mahdollisesti muillakin metsäluontotyypeillä. Kaikki perinnebiotoopit ovat tärkeitä pölyttäjille, ja näitä siten tärkeää priorisoida. EU-alueen suojelutavoitetta (30 % maa-alasta suojelun piirissä) koskevassa esiselvitystyössä ”Kohti kattavaa suojelualueverkostoa ” on tärkeää huomioida myös pölyttäjät.

Mähönen kysyi mihin prosentit tarkalleen perustuvat ja Ojala kommentoi niiden olevan EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita: eivät ole suoraan pölyttäjiä koskevia, mutta pölyttäjät keskeistä ottaa tavoitteiden toteuttamisessa huomioon. Metsäelinympäristöjen toimenpiteiden osalta Mähönen mainitsi yhteydet Metsäkeskuksen ja Metsähallituksen työhön, Tapion metsäpölyttäjähankkeisiin, yrityksiin (Metsäliitto, UPM, Storaenso, Metsäteollisuus ry), joissa kaikissa tehdään aktiivista työtä.

Virtanen kommentoi kasvinsuojeluaineisiin liittyvää toimenpidettä: tavoite vähentää kasvinsuojeluaineiden käyttöä voisi olla osuvampi kirjaus kuin kasvinsuojeluaineiden käytön puolittaminen. Olisi tärkeää huomioida erilainen lähtötaso eri maissa. EU-tason strategioista tulevaan tavoitteeseen olisi hyvä tuoda konkretiaa siitä, millä keinoin tämä muutos tehdään ja millaisia määrällisiä tavoitteita eri kohteille asetetaan.

Ojala toi esiin myös biodiversiteettistrategian maatalousympäristön monimuotoisiin maisemapiirteisiin (vähintään 10 % maa-alasta) asetetun tavoitteen. Tämäkin määrällinen tavoite ja toimien on tarpeen pitää sisällään myös pölyttäjiä tukevia toimia.

Skogster toi esiin toimenpide-ehdotuksina maatalousalueille pölyttäjille tärkeän ravintokasvin pajun. Nykyiset ympäristötukiehdot eivät salli pajuja maatalousympäristöissä, mikä voi heikentää kimalaispopulaatioita. Kasvisten laatuja järjestelmissä on myös jo mukana pölyttäjiä suosivia toimenpiteitä. Ehdoissa on mm. luokiteltu luonnonkasveja ja pölyttäjiä suosivia kasveja ja elinpaikkoja, ja yhtenä toimenpiteenä ovat kukkakaistat. Toimet eivät ole taloudellisesti kannattavia (tarvittava lisäkalusto ja tuotannosta pois jäävä pinta-ala), joten tähän tarvitaan lisäkannusteita viljelijöille. Tällä hetkellä pääkannuste toimiin on, että tietyt kauppaketjut vaativat laatuja järjestelmää.

Mähönen näki tärkeänä tuoda toimiin lisää konkretiaa. Jotkin toimet ovat ristiriitaisia, esim. pajut. Mahdollisia tehtäviä toimia on paljon, ja vaihtoehtoja ja tietoisuutta tarvitaan. Voidaan asettaa määrällisiä tavoitteita tai luoda kannustimia toimintaan tietoisuutta lisäämällä. Heliölä kommentoi, että biodiversiteettistrategian tavoitteesta 10 % monimuotoisia maisemapiirteitä ei todennäköisesti saada asetettua yhteisiä tavoitteita vaan kyseessä myös määrittelykysymys (mitä tarkoitetaan monimuotoisilla maisemapiirteillä). Pölyttjästrategia on erillinen kokonaisuus, joka ei sinänsä suoraan riipu biodiversiteettistrategian tavoitteiden asettamisesta. Kuussaari mainitsi, että taustaselvityksen sivulta 47 löytyy koottuna tietoa pölyttäjien kannalta hyödylliseksi arvioiduista ympäristötuen toimenpiteistä aloineen (koottu MYTTEHO-hankkeessa). Kiistatta hyviä toimenpiteitä pölyttäjille ovat monimuotoisuus ja maisema -ympäristösopimus, niitty- ja maisemapellot, luonnonhoitopeltonurmet. Näiden osalta voitaisiin asettaa viime kautta suuremmat pinta-alatavoitteet, mikä toisi konkretiaa. Pinta-alojen lisäämisen tarve on suuri.

Ojala kommentoi metsänhoitosuosituksen päivittämisen ottamaan huomioon myös pölyttäjät olevan tärkeää etenkin harjumetsien paahderinteiden osalta, jolloin voitaisiin parantaa elinympäristöjen laatuakin. Toki mukana voi olla myös muita kuin paahdeympäristöjä.

Kallio-Mannilla kommentoi Tukesissa kehitettävän kasvinsuojeluaineiden ja biosidien kestävää käyttöä (pyrkien Pellolta pöytään -strategian tavoitteisiin) ja tässä tuetaan myös korvaavien menetelmien käyttöä. Kohtaan 5 voisi lisätä myös kotipuutarhurien kannustamisen vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien käyttöön. Lasten ja nuorten huomioiminen pölyttjästrategiatyössä on tärkeää. Korpela mainitsi osallistuvansa Ulos / Ut -tapahtumaan työpajalla pölyttäjistä: <https://www.ulos2021.fi/fi/tyopajat-workshops/#124>. Tämä on yksi hyvä esimerkki opettajien ja kasvattajien tiedon lisäämisestä.

Ylikotila kommentoi rakennettujen ympäristöjen toimia. Keskeisinä toimijoina näissä ovat rakentajat ja ylläpitäjät, kunnat valtion lisäksi. Monet toimet mahdollisia, esim. miten tehdä pihat pölyttjäystävällisiksi. Yksi näkökulma on myös rakennettujen ympäristöjen infra ja kompensatiomekanismit: voidaanko luoda uusia elinympäristöjä pölyttäjille kompensatioiden avulla. Ojala kommentoi ekologisen kompensaaion osalta oltavan siirtymässä pilotointiin, joten pölyttjäympäristöt voisivat hyvin olla pilottikohteita etenkin kaupungeissa. Todettiin kompensaaion olevan iso ja vahvasti poliittinen asiakokonaisuus, jonka voisi ottaa tarkasteluun yleisemmin, ei ainoastaan rakennettujen ympäristöjen osalta.

Yhteenvetona todettiin, että toimenpideluonnos on kaikkien ryhmäläisten työstettävissä Tiimerissä. Kommentit ja muutokset tulee olla näkyvissä ja ne toivotaan lisättävän Jäljitä muutokset -toiminnolla.

5. Sidosryhmäwebinaari 20.5.2021

Pölyttjästrategian luonnoksen esittely- ja palautewebinaariin on ilmoittautunut 105 henkilöä ja eri tahot ovat monipuolisesti edustettuina. Kutsutut kommenttipuheenvuorot pitävät Ilari Sääksjärvi Luontopaneelist ja Rikard Korkman SLC:stä. Lisäksi osallistujille annetaan mahdollisuus jättää kirjallisia kommentteja vielä viikon ajan webinaarin jälkeen.

6. Muut mahdolliset asiat

Heliölä esitteli lyhyesti sidosryhmille tehdyn verkkokyselyn tulokset. Kyselyyn saatiin 83 vastausta, joita tuli eniten kunnista. Useimmat esitetyt toimet nähtiin tärkeinä. Kärjessä olivat maatalouden ja viherrakentamisen toimet. Toimien välillä oli vain melko pieniä eroja eli eroja ei tule ylitulkita. Vastaajat odottivat pölyttäjätöimissä vahvinta aktiivisuutta viranomaisilta, kun taas kansalaiset, metsäala, yritykset ja järjestöt sijoittuivat enemmän arvioinnin loppupäähän.

Tulossa 5.7.2021 lehdistöretkeily Tuorlaan EcoStack- (ProAgria) ja Luomumpi Varsinais-Suomi -hankkeiden järjestämän Pölyttäjien asialla -tilaisuuden yhteydessä. SML on mukana tilaisuudessa ja sen järjestelyissä asiantuntijana.

7. Seuraavat kokoukset

9. kokous järjestetään Teamsilla **ke 16.6. klo 12.30-15.30.**

Tämän jälkeen varaudutaan pitämään vielä kolme kokousta elokuun puolivälin ja syyskuun lopun välillä. Työryhmän esityksen strategiaksi tulee valmistua syyskuun lopussa. Selvitetään sopivat kokousajat Doodle-kyselyllä kaikkien näiden ajankohtien osalta ennen seuraavaa kokousta ja päätetään ajat seuraavassa kokouksessa.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.18.